Volume 22, Issue 6 (November- December 2023)

PAYESH

Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]

[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

Evaluation of knowledge and satisfaction of couple participants in the pre-marriage education program: a nationwide study

Jila Sadighi[1*], Rahele Rostami[1], Mahmoud Tavousi[1], Ramin Mozafari Kermani[1], Saber Jabari Farooji[2], Sobhan Ebrahimpour[2], Aghdas Aghababaeian[2], Farzaneh Soltanipour[2]

1. Health Metrics Research Center, Institute for Health Sciences Research, ACECR, Tehran, Iran
2. Iran Ministry of Health and Medical Education, Tehran, Iran

Received: 27 August 2023
Accepted for publication: 26 September 2023
[EPub a head of print-8 October 2023]
Payesh: 2023; 22(6): 675- 686

Abstract

Objective(s): The "pre-marriage education program" is one of the strategies to strengthen the family foundation in Iran. The present study was carried out with the support of the Iran Ministry of Health and Medical Education to evaluate this program. This paper presents the results obtained on knowledge and satisfaction of couples.

Methods: This was an interventional study on a sample of couples participating in a pre-marriage education program. The intervention was offered via in-person and virtual (online and offline) aproaches. Ninety-six centers of pre-marriage education through country were selected by simple random sampling. A convince sample of 15 couples (15 men and 15 women) was thought for each center. Data was collected by two questionnaires and analyzed using the SPSS-18 software.

Results: A total of 2868 people were entered into the study. Pre-marriage education led to an increase in knowledge. The mean score of knowledge changed from 8.78 (SD = 1.693) to 9.34 (SD = 1.639) (P<0.001). The results showed that education has led to a statistically significant increase in the knowledge score of people who participated in in-person and online classes, while offline classes had no effect on increasing the knowledge of couples. Education increased knowledge of employed and unemployed people at all educational levels. Education also increased knowledge in most age groups, but it had no effect on the age group of 46-55 years. Most participants (87.1%) had "high and very high satisfaction" with timing, and overall satisfaction by 90.3% reported as high and very high. About 60% of people reported that the duration of the classes was appropriate. Overall satisfaction of women were more than men. Younger age groups had higher overall satisfaction than other age groups. The satisfaction of the unemployed was more than employed couples. People with higher education had the highest overall satisfaction with the program.

Conclusion: The results showed that the "pre-marriage education program" in achieving short-term goals was successful. Evaluating the effect of the program on long-term goals (such as the effect on marriage outcomes) requires a different study design.

Keywords: Pre-marriage education, Evaluation, Knowledge, Satisfaction, Iran

[*] Corresponding author: Health Metrics Research Center, Institute for Health Sciences Research, ACECR, Tehran, Iran
E-mail: sadighi@acecr.ac.ir

سال بیست و دوم، شماره ششم، آذر ـ دی ۱۴۰۲

پایش

نشریه پژوهشکده علوم بهداشتی جهاددانشگاهی

ارزشیابی آگاهی و رضایت شرکت کنندگان در برنامه آموزش هنگام ازدواج: یک مطالعه ملی

ژیلا صدیقی[1*]، راحله رستمی[1]، محمود طاووسی[1]، رامین مظفری کرمانی[1]، صابر جباری فاروجی[2]، سبحان ابراهیم‌پور[2]، اقدس آقابابائیان[2]، فرزانه سلطانی پور[2]

۱. مرکز تحقیقات سنجش سلامت، پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی، تهران، ایران

۲. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۶/۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۷/۴

[نشر الکترونیک پیش از انتشار- ۱۶ مهر ۱۴۰۲]

نشریه پایش: ۶۸۶- ۶۷۵ :(۶)۲۲؛ ۱۴۰۲

چکیده

مقدمه: «برنامه آموزش هنگام ازدواج» یکی از راهبردهای تقویت بنیان خانواده در کشور بوده و مطالعه حاضر با هدف ارزشیابی این برنامه به سفارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اجرا شده است. مقاله حاضر به نتایج مرتبط با آگاهی و رضایت زوجین پرداخته است.

مواد و روش کار: مطالعه با هدف بررسی «آگاهی زوجین» از نوع مداخله‌ای و با هدف بررسی «رضایت زوجین» از نوع مقطعی بود. جمعیت مطالعه شامل «زوجین واجد شرایط آموزش‌های هنگام ازدواج» و مداخله شامل «آموزش هنگام ازدواج» بود. حجم نمونه مراکز آموزشی مساوی ۹۶ مرکز برآورد شد و نمونه‌گیری از کل مراکز کشور به صورت «تصادفی ساده» انجام شد. حجم نمونه معادل ۲۸۸۰ نفر (۱۵ مرد و ۱۵ زن از هر مرکز) برآورد شد و نمونه گیری به «روش غیرتصادفی آسان» بود. داده ها توسط دو پرسشنامه جمع‌آوری شده و با نرم افزار SPSS-18 تحلیل شدند.

یافته ها: قبل از آموزش، میانگین امتیاز آگاهی مساوی ۸/۷۸ (انحراف معیار = ۱/۶۹۳) بود که پس از آموزش به ۹/۳۴ (انحراف معیار = ۱/۶۳۹) افزایش یافت ($P<۰/۰۰۱$). کلاس‌ها به صورت حضوری و غیرحضوری (آنلاین و آفلاین) برگزار شده بودند و نتایج نشان داد که آموزش از نظر آماری منجر به افزایش معنی‌دار امتیاز آگاهی در افرادی شده است که در کلاس‌های حضوری و آنلاین شرکت کرده بودند و کلاس‌های آفلاین تاثیری در افزایش آگاهی نداشته است. آموزش منجر به افزایش آگاهی در شاغلان و غیرشاغلان و در تمامی گروه‌های تحصیلی شده بود. همچنین آموزش منجر به افزایش آگاهی در عمده گروه‌های سنی شده اما تاثیری در گروه سنی۴۶ تا ۵۵ سال نداشت. ۸۷/۱ درصد افراد دارای «رضایت زیاد و خیلی زیاد» از «تاریخ برگزاری آموزش» بودند و ۹۰/۳ درصد «رضایت کلی از برنامه آموزش» را به میزان «زیاد و خیلی زیاد» گزارش کردند. حدود ۶۰ درصد افراد معتقد بودند که مدت زمان کلاس‌ها مناسب است. رضایت کلی زنان از برنامه بیش از مردان بود. گروه های سنی کمتر دارای رضایت کلی بیشتر بودند. رضایت غیرشاغلان بیش از شاغلان بود. افرادیکه تحصیلات دکتری داشتند، دارای بیشترین رضایت کلی از برنامه بودند.

نتیجه گیری: نتایج نشان‌دهنده موفقیت «برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین» در دستیابی به اهداف کوتاه مدت مانند افزایش آگاهی بوده است. بررسی تاثیر این برنامه بر اهداف بلند مدت (مانند تاثیر بر پیامدهای ازدواج)، نیاز به طراحی انواع دیگری از مطالعات دارد.

کلید واژه‌ها: آموزش هنگام ازدواج، ارزشیابی، آگاهی، رضایت، ایران

کد اخلاق: IR.SBMU.NNFTRI.REC.1399.051

* نویسنده پاسخگو: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، خیابان فلسطین جنوبی، خیابان شهید وحید نظری، پلاک ۲۳، پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی

E-mail: sadighi@acecr.ac.ir

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]

[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

مقدمه

امروزه تقویت بنیان خانواده به عنوان یکی از اقدامات اساسی دولت ها در دنیا محسوب می شود. دوران قبل از ازدواج، یکی از نقاط حساس برای پیشگیری از مشکلات جدی در روابط زوجین است، به طوریکه تلاش های پیشگیرانه در این دوران می تواند زمینه ساز زندگی پایدارتر و رضایت بخش تر باشد. مشارکت در آموزش پیش از ازدواج با سطوح بالاتر رضایت و تعهد در ازدواج و سطوح پایین‌تر تعارض و همچنین کاهش احتمال طلاق مرتبط است [۱]. در این راستا آموزش های هنگام ازدواج را می توان به عنوان یکی از راهبردهای اساسی برای تقویت بنیان خانواده محسوب نمود. «برنامه آموزش هنگام ازدواج» توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از سال ۱۳۷۲ با هدف تحکیم بنیاد خانواده در مراکز بهداشتی منتخب در سراسر کشور جهت آموزش مهارت ها و توانمندی های لازم به زوجین شرکت کننده در کلاس های آموزش هنگام ازدواج، آغاز شد. هدف کلی این برنامه عبارت از بهبود رابطه زناشویی و کاهش طلاق و همچنین کاهش مشکلاتی مانند خشونت خانگی و ارتقای سلامت روانی و جسمی زوجین است [۲]. ابتدا طول مدت آموزش ها ۲ ساعت بوده اما در راستای بهبود کیفی وکمی «برنامه آموزش هنگام ازدواج» و با توجه به نیازهای روزافزون جامعه، این آموزش ها با همکاری مشترک بین دستگاهی (دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، وزارت کشور، نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها، سازمان بهزیستی، سازمان تبلیغات اسلامی، قوه قضاییه) به ۶ ساعت ارتقا یافته است. «دوره آموزش هنگام ازدواج شش ساعت» شامل آموزش مباحث سلامت جنسی و باروری (۹۰ دقیقه)، اخلاق و احکام (۹۰ دقیقه)، حقوق (۴۵ دقیقه) و روانشناسی (۹۰ دقیقه) است. سر فصل های مصوب برنامه آموزش هنگام ازدواج، عبارت از چهار سرفصل شامل الف) سلامت باروری و جنسی: جمعیت، باروری، اهمیت اصول و استانداردهای آموزش ازدواج، سلامت جنسی، سلامت باروری و فرزند آوری؛ ب) اخلاق و احکام: ارزش و فضیلت ازدواج، مهارت های اخلاقی دوران عقد و نامزدی، مهارت های اخلاقی در روابط با خانواده همسر، موازین و مهارت های اخلاقی در تحکیم خانواده، تقلید، روابط زناشویی و احکام آن؛ ج) حقوق: ثبت ازدواج ، شروط ضمن عقد، حقوق و تکالیف مشترک زوجین، حقوق اختصاصی مرد، حقوق اختصاصی زن؛ د) روانشناسی: مهارت های ارتباطی، مؤلفه های ارتباط موثر، عوامل بازدارنده ارتباط موثر، مهارت مدیریت هیجان خشم و گام های موثر مهار آن، مهارت حل مساله، اهمیت یادگیری حل مساله و فرآیند مقابله است. این برنامه با هدف «افزایش رضایت از زندگی زناشوئی و کنترل میزان طلاق» با همکاری مشترک بین دستگاهی برگزار می شود. در حال حاضر بیش از ۴۶۰ «مرکز ارائه دهنده آموزش های هنگام ازدواج» در کشور فعال هستند. شرکت در «برنامه آموزش هنگام ازدواج» برای زوجین الزامی بوده و مدیران محضرهای ثبت، زمانی امکان ثبت ازدواج را دارند که زوجین گواهی شرکت در این برنامه آموزشی را ارائه دهند.

طراحی و استقرار نظام پایش و ارزشیابی برنامه ها از نیازهای ضروری سازمان ها بوده و می تواند میزان دستیابی به اهداف را بررسی نماید و همچنین نتایج آن می تواند اطلاعات لازم جهت تصمیم گیری و اجرای مداخلات مناسب را در اختیار سیاستگذاران قرار دهد. لذا با استناد به قوانین و سیاست های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دستگاه های همکار و همچنین در راستای ارتقای آموزش های هنگام ازدواج، مطالعه حاضر با هدف «ارزشیابی برنامه آموزش هنگام ازدواج» به سفارش «وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»، توسط «پژوهشکده علوم بهداشتی جهاددانشگاهی» انجام شد. شایان ذکر است این مقاله به دستاوردهای یکی از اهداف اصلی مطالعه مذکور تحت عنوان «سنجش آگاهی و رضایت زوجین واجد شرایط آموزش هنگام ازدواج» پرداخته است.

مواد و روش کار

نوع مطالعه جهت بررسی «آگاهی زوجین» از نوع «مداخله ای قبل و بعد» و نوع مطالعه جهت بررسی «رضایت زوجین» از نوع مقطعی بود. مکان مطالعه شامل «مراکز خدمات جامع سلامت مجری کلاس های آموزش های هنگام ازدواج در کشور ایران» بود که در این مطالعه تحت عنوان مراکز آموزش های هنگام ازدواج، نامیده شده اند. این مطالعه در طی سال های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲ انجام شده است و از آنجاییکه جمع آوری داده ها همزمان با سال های انتهایی پاندمی بیماری کرونا ویروس-۱۹ بود لذا کلاس ها به صورت حضوری و غیرحضوری برگزار شده بودند. کلاس های غیرحضوری شامل کلاس های آنلاین (دریافت لینک از مرکز) و آفلاین (دریافت لینک ثابت) بود. زوجین واجد شرایط آموزش های هنگام ازدواج شامل زوجینی بودند که از طریق دفاتر ازدواج جهت دریافت خدمات سلامت و آموزش هنگام ازدواج به «مراکز آموزش های هنگام ازدواج» معرفی

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]
[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

شده و بعد از دریافت گواهی دائم شرکت در دوره آموزشی، مجاز به دریافت سند ازدواج بودند. شایان ذکر است واحد مطالعه «زوج» نبوده و شامل زن و مرد مراجعه کننده به مراکز مذکور بودند. حجم نمونه «مراکز» برای دستیابی به حداکثر تعداد نمونه با احتساب p معادل ۵۰ درصد و میزان خطا معادل ۱۰ درصد و اطمینان ۹۵٪ مساوی ۹۶ مرکز محاسبه شده و نمونه گیری از کل مراکز کشور به صورت «تصادفی ساده» انجام شد. توزیع مراکز نمونه در استان های کشور با احتساب «درصد مراکز هر استان از کل مراکز کشور» درنظر گرفته شد. شایان ذکر است در زمان نمونه گیری، ۴۶۶ مرکز در کشور فعال بودند که لیست آن ها توسط همکاران وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در اختیار گروه پژوهش قرار گرفت. حجم نمونه افراد شرکت کننده در آموزش، با احتساب اطمینان ۹۵ درصد و قدرت ۸۰ درصد و میزان آگاهی ۳۰ درصد قبل از مداخله و ۸۰ درصد بعد از مداخله، معادل ۱۵ مرد و ۱۵ زن از هر مرکز آموزشی و با احتساب ۹۶ مرکز آموزشی، در کل معادل ۲۸۸۰ نفر برآورد شد. نمونه گیری از افراد (به تفکیک زنان و مردان) به «روش غیرتصادفی آسان» در هر مرکز مورد مطالعه، انجام شد.

در این مطالعه، ابتدا ابزارهای جمع آوری داده ها (پرسشنامه ها و دستورالعمل های تکمیل آن ها) طراحی و سپس روایی محتوایی و صوری آن ها با کسب نظرات صاحب نظران و کارشناسان وزارت بهداشت، تعیین و نهایی شدند. برای جمع آوری داده های این قسمت از مطالعه از دو پرسشنامه تحت عناوین «پرسشنامه سنجش آگاهی زوجین - قبل از شرکت در آموزش» و «پرسشنامه سنجش آگاهی و رضایت زوجین - بعد از شرکت در آموزش» استفاده شد. این پرسشنامه ها توسط گروه پژوهش طراحی شدند. سوالات مربوط به «سنجش آگاهی زوجین» توسط مربیان برنامه آموزشی با استفاده از جزوات دروس مربوطه تهیه شد. بدین صورت که ابتدا یک بانک سوال به تفکیک دروس «سلامت باروری و جنسی»، «اخلاق و احکام»، «حقوق» و «روانشناسی» توسط مربیان مربوطه تهیه شده و سپس سوالات مورد نظر توسط کارشناسان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انتخاب شدند. سوالات آگاهی در قبل و بعد از آموزش، یکسان بود. این پرسشنامه‌ها توسط زوجین تکمیل شدند. شایان ذکر است زنان و مردان به صورت جداگانه پرسشنامه ها را تکمیل کردند (لزومی نداشت که زن و مرد، همسر یکدیگر باشند). در این مطالعه، شاخص های اصلی رضایت شرکت کنندگان شامل «رضایت از تاریخ برگزاری برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین»، «رضایت کلی از برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین» و «تغییر مورد نیاز برای مدت زمان کلاس» بود که نتایج آن ها در این مقاله ارائه شده است. البته در گزارش نهایی این مطالعه، شاخص های دیگری برای سنجش رضایت (مانند رضایت از مطالب کلاس، مدت زمان کلاس، امکانات و وسایل آموزشی، روش آموزش مربی) به تفکیک کلاس های «سلامت باروری و جنسی»، «اخلاق و احکام»، «حقوق» و «روانشناسی» اندازه گیری شده بودند که به علت حجم بالای دستاوردها، در این مقاله به نتایج آن ها پرداخته نشده است.

داده ها وارد نرم افزار SPSS-18 شده و مورد تحلیل قرار گرفتند. روش های آماری شامل آزمون های آماری توصیفی و تحلیلی بودند. آزمون های آماری توصیفی شامل فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار بوده و روش های آماری تحلیلی شامل آزمون های paired t-test و chi-square ($\chi 2$) و Analysis of variance (ANOVA) بودند. p–value کمتر از ۵ درصد به عنوان سطح معنادار آماری، محسوب شده است. سنجش «آگاهی زوجین» با پرسش ۱۲ سوال انجام شد. پاسخ اشتباه دارای امتیاز صفر و پاسخ صحیح دارای امتیاز یک بود. بنابراین طیف «امتیاز آگاهی» از صفر تا ۱۲ بوده است. مقایسه آگاهی قبل و بعد از آموزش توسط آزمون paired t-test انجام شد. شایان ذکر است طبق حجم نمونه، مقرر بود که ۳۰ نفر از هر مرکز وارد مطالعه شود و همان افرادی که قبل از آموزش وارد مطالعه شده بودند، بعد از آموزش نیز وارد مطالعه شوند. بنابراین داده های آگاهی از «پرسشنامه سنجش آگاهی زوجین- قبل از شرکت در آموزش» و «پرسشنامه سنجش آگاهی و رضایت زوجین- بعد از شرکت در آموزش» توسط کد ملی افراد با هم جفت و متصل شدند تا بتوان تاثیر آموزش را بر آگاهی افراد سنجید. سنجش «رضایت زوجین از برنامه آموزش هنگام ازدواج» با پرسش سوالاتی به تفکیک کلاس های «سلامت باروری و جنسی»، «اخلاق و احکام»، «حقوق» و «روانشناسی» انجام شد و نتایج اولیه به صورت توصیفی ارائه شدند. «رضایت زوجین» جهت بررسی ارتباط آن با مشخصات جمعیتی، به صورت متغیر کمی توسط آزمون Analysis of Variance (ANOVA) تحلیل شد. امتیاز گزینه پاسخ ها برای سنجش رضایت شامل امتیاز ۱ برای گزینه «خیلی کم»، امتیاز ۲ برای گزینه «کم»، امتیاز ۳ برای گزینه «زیاد» و امتیاز ۴ برای گزینه «خیلی زیاد» درنظر گرفته شد. تمامی شرکت کنندگان در مطالعه پس از اخذ رضایت آگاهانه شفاهی، وارد مطالعه شدند. محرمانگی اطلاعات هویتی زوجین مراعات گردید.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]
[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

یافته ها

قبل از آموزش ۲۸۸۴ نفر و بعد از آموزش ۲۸۶۸ نفر وارد مطالعه شدند. مقرر بود همان افرادی که در قبل از آموزش وارد مطالعه شده بودند، در بعد از آموزش نیز وارد مطالعه شوند، اما به دلایلی (مانند عدم همکاری افراد)، تعداد افراد بعد از آموزش ریزش کرد. میانگین سن شرکت کنندگان در مطالعه حدود ۲۶/۳ سال (انحراف معیار = ۷/۵) و حداقل سن ۱۳ سال و حداکثر سن ۷۶ سال بود. شرکت کنندگان اغلب در گروه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال بودند. شرکت کنندگان اغلب شاغل و دارای سطح تحصیلات دیپلم بودند (جدول شماره ۱). توزیع فراوانی شرکت کنندگان در مطالعه به تفکیک نحوه برگزاری کلاس و نوع کلاس در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

نتایج مداخله برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین بر آگاهی شرکت کنندگان در مطالعه، در جدول شماره ۳ نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می شود، آموزش از نظر آماری منجر به افزایش معنی دار آگاهی افراد شده است، بطوریکه میانگین امتیاز آگاهی از ۸/۷۸ (انحراف معیار = ۱/۶۹۳) به ۹/۳۴ (انحراف معیار = ۱/۶۳۹) تغییر کرده و به مقدار ۰/۶۶۵ (انحراف معیار = ۱/۸۸۵) افزایش داشته است (P<۰/۰۰۱). شایان ذکر است طیف امتیاز «آگاهی» از صفر تا ۱۲ بوده است. کلاس ها به صورت حضوری و غیرحضوری (آنلاین و آفلاین) برگزار شده بودند و نتایج نشان داد که آموزش از نظر آماری منجر به افزایش معنی دار امتیاز آگاهی در افرادی شده است که در کلاس های حضوری (P<۰/۰۰۱) و آنلاین (P<۰/۰۰۱) شرکت کرده اند. کلاس های آفلاین تاثیری در افزایش آگاهی نداشته است. همچنین آموزش منجر به افزایش معنی دار امتیاز آگاهی در زنان و مردان شده است، بطوریکه میانگین امتیاز آگاهی به مقدار ۰/۶۷۲ (انحراف معیار = ۱/۷۸۸) در زنان و به مقدار ۰/۶۴۰ (انحراف معیار = ۱/۹۸۵) در مردان افزایش یافته است (P<۰/۰۰۱). آموزش از نظر آماری منجر به افزایش امتیاز آگاهی در گروه های سنی کمتر از ۱۷ سال تا ۴۵ سال (P<۰/۰۰۱) و گروه سنی ۵۶ سال و بالاتر (P=۰/۰۴۹) شده اما تاثیری در گروه سنی۴۶ تا ۵۵ سال نداشته است. آموزش از نظر آماری منجر به افزایش امتیاز آگاهی در گروه های شاغلان و غیرشاغلان (P<۰/۰۰۱) و افزایش امتیاز آگاهی در تمامی گروه های تحصیلی شامل افراد بی‌سواد (P=۰/۰۲۱)، کمتر از دیپلم (P<۰/۰۰۱)، دیپلم (P<۰/۰۰۱)، کارشناسی (P<۰/۰۰۱)، کارشناسی ارشد (P<۰/۰۰۱)، دکتری (P=۰/۰۱۴) و حوزوی (P=۰/۰۱۷) شده است. نتایج مداخله برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین بر آگاهی شرکت کنندگان در مطالعه «به تفکیک استان» در نمودار شماره ۱ نشان داده شده است.

توزیع فراوانی رضایت شرکت کنندگان در مطالعه به تفکیک «رضایت از تاریخ برگزاری برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین» و «رضایت کلی از برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین» در جدول شماره ۴ نشان داده شده است. توزیع فراوانی نظر شرکت‌کنندگان در مطالعه درخصوص «تغییر مورد نیاز برای مدت زمان کلاس» نیز در جدول شماره ۵ نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می شود، حدود ۵۹/۲ درصد تا ۶۳ درصد افراد معتقد بودند که مدت زمان کلاس مناسب است.

نتایج همچنین نشان داد که رضایت زنان از تاریخ برگزاری برنامه (P=۰/۰۳۶) و رضایت کلی زنان از برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین (P<۰/۰۰۱) بیش از مردان است. گروه های سنی کمتر دارای رضایت بیشتر بودند. کمترین رضایت در گروه سنی ۴۶ تا ۵۵ سال مشاهده شد (P<۰/۰۰۱). رضایت غیرشاغلان از تاریخ برگزاری برنامه (P<۰/۰۰۱) و رضایت کلی غیرشاغلان از برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین (P<۰/۰۰۱) بیش از شاغلان بود. افرادیکه تحصیلات حوزوی داشتند، کمترین رضایت و افراد بیسواد بیشترین رضایت را از تاریخ برگزاری برنامه داشتند (P<۰/۰۰۱). همچنین افرادیکه تحصیلات حوزوی داشتند، کمترین رضایت کلی و افرادیکه دارای تحصیلات دکتری بودند، بیشترین رضایت کلی از برنامه را داشتند (P<۰/۰۰۱). میانگین امتیاز «رضایت از تاریخ برگزاری برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین» و میانگین امتیاز «رضایت کلی از برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین» به تفکیک استان در نمودارهای شماره ۲ و شماره ۳ نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می شود افراد استان کهگیلویه و بویراحمد دارای بیشترین رضایت و افراد استان زنجان دارای کمترین رضایت از تاریخ برگزاری برنامه بوده (P<۰/۰۰۱) و افراد استان کهگیلویه و بویراحمد دارای بیشترین رضایت کلی و افراد استان زنجان دارای کمترین رضایت کلی از برنامه بودند (P<۰/۰۰۱).

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]

[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

جدول ۱: مشخصات جمعیتی شرکت کنندگان در مطالعه

مشخصات	شرکت کنندگان در مطالعه	
	تعداد	درصد
جنسیت		
زن	۱۴۳۹	۵۰/۲
مرد	۱۴۲۹	۴۹/۸
جمع	۲۸۶۸	۱۰۰
گروه سنی (سال)		
۱۷=>	۳۰۴	۱۰/۶
۱۸-۲۵	۱۱۳۹	۳۹/۶
۲۶-۳۵	۱۱۳۱	۳۹/۴
۳۶-۴۵	۲۶۱	۹/۱
۴۶-۵۵	۲۷	۰/۹
۵۶=>	۱۲	۰/۴
جمع	۲۸۷۴	۱۰۰
شغل		
شاغل	۱۴۵۱	۵۱/۴
غیرشاغل	۱۳۷۲	۴۸/۶
جمع	۲۸۲۳	۱۰۰
تحصیلات		
بیسواد	۲۹	۱/۰
کمتر از دیپلم	۸۲۵	۲۸/۸
دیپلم	۱۰۴۹	۳۶/۶
کارشناسی	۷۵۳	۲۶/۳
کارشناسی ارشد	۱۷۲	۶/۰
دکتری	۱۸	۰/۶
حوزوی	۱۹	۰/۷
جمع	۲۸۶۵	۱۰۰

جدول ۲: توزیع شرکت کنندگان در مطالعه به تفکیک نحوه برگزاری کلاس و نوع کلاس

نحوه برگزاری کلاس	نوع کلاس							
	کلاس سلامت باروری و جنسی		کلاس اخلاق و احکام		کلاس حقوق		کلاس روانشناسی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
آفلاین (دریافت لینک ثابت)	۱۰	۰/۴	۱۱	۰/۴	۳۲	۱/۱	۲	۰/۱
آنلاین (دریافت لینک از مرکز)	۶۱	۲/۱	۱۴۷	۵/۳	۱۴۸	۵/۲	۱۱۸	۴/۲
حضوری	۲۷۶۳	۹۶/۸	۲۵۳۴	۹۰/۵	۲۵۴۳	۸۹/۳	۲۶۹۸	۹۵/۶
عدم برگزاری کلاس	۲۱	۰/۷	۱۰۷	۳/۸	۱۲۴	۴/۴	۳	۰/۱
جمع	۲۸۵۵	۱۰۰	۲۷۹۹	۱۰۰	۲۸۴۷	۱۰۰	۲۸۲۱	۱۰۰

جدول ۳: میزان تاثیر برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین بر آگاهی شرکت کنندگان در مطالعه

آگاهی شرکت کنندگان در مطالعه (امتیاز)	تعداد	میانگین	انحراف معیار	اختلاف بین قبل و بعد از آموزش		P-value
				میانگین	انحراف معیار	
قبل از آموزش	۲۷۳۰	۸/۷۸	۱/۶۹۳	۰/۶۶۵	۱/۸۸۵	<۰/۰۰۱
بعد از آموزش	۲۷۳۰	۹/۴۳	۱/۶۳۹			

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]

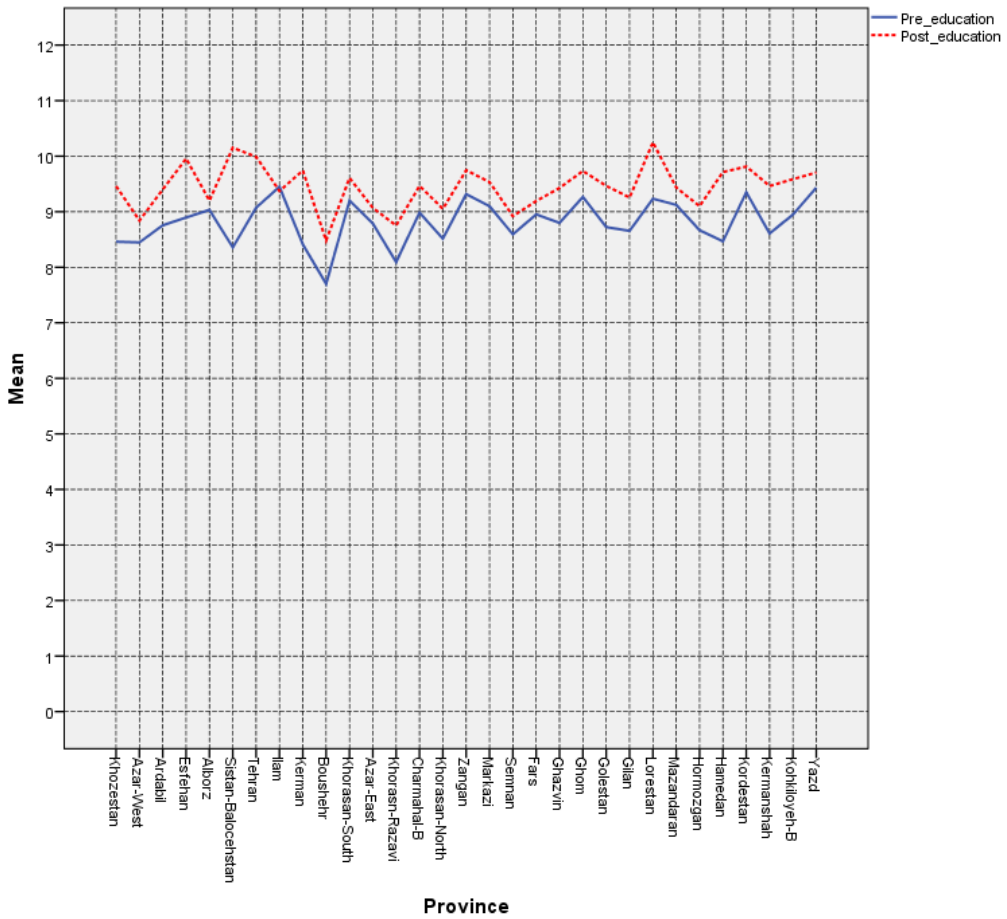
[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

جدول ۴: توزیع فراوانی رضایت زوجین از برنامه آموزش هنگام ازدواج

میزان رضایت	رضایت از تاریخ برگزاری برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین		رضایت کلی از برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
خیلی کم	۶۷	۲/۳	۴۰	۱/۴
کم	۳۰۱	۱۰/۵	۲۳۷	۸/۳
زیاد	۱۲۸۵	۴۴/۹	۱۲۶۹	۴۴/۵
خیلی زیاد	۱۲۰۶	۴۲/۲	۱۳۰۷	۴۵/۸
جمع	۲۸۵۹	۱۰۰	۲۸۵۳	۱۰۰

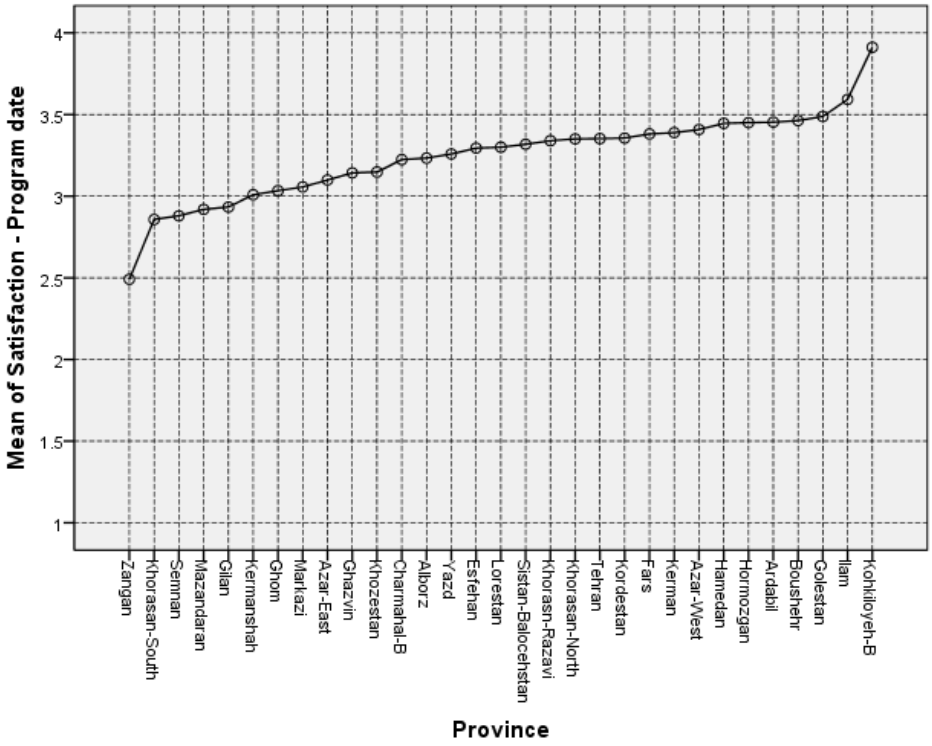
جدول ۵: توزیع فراوانی نظر زوجین درخصوص تغییر مورد نیاز برای مدت زمان کلاس ها

آیا نیاز است که مدت زمان کلاس تغییر کند؟	نوع کلاس							
	کلاس سلامت باروری و جنسی		کلاس اخلاق و احکام		کلاس حقوق		کلاس روانشناسی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
بلی، زیاد شود	۳۸۲	۱۳/۷	۲۵۱	۹/۶	۲۸۲	۱۰/۸	۳۹۷	۱۴/۴
بلی، کم شود	۷۰۳	۲۵/۲	۸۲۱	۳۱/۳	۷۲۲	۲۷/۵	۶۲۵	۲۲/۶
خیر، مناسب است	۱۷۰۴	۶۱/۱	۱۵۵۳	۵۹/۲	۱۶۱۸	۶۱/۷	۱۷۳۹	۶۳/۰
جمع	۲۷۸۹	۱۰۰	۲۶۲۵	۱۰۰	۲۶۲۲	۱۰۰	۲۷۶۱	۱۰۰

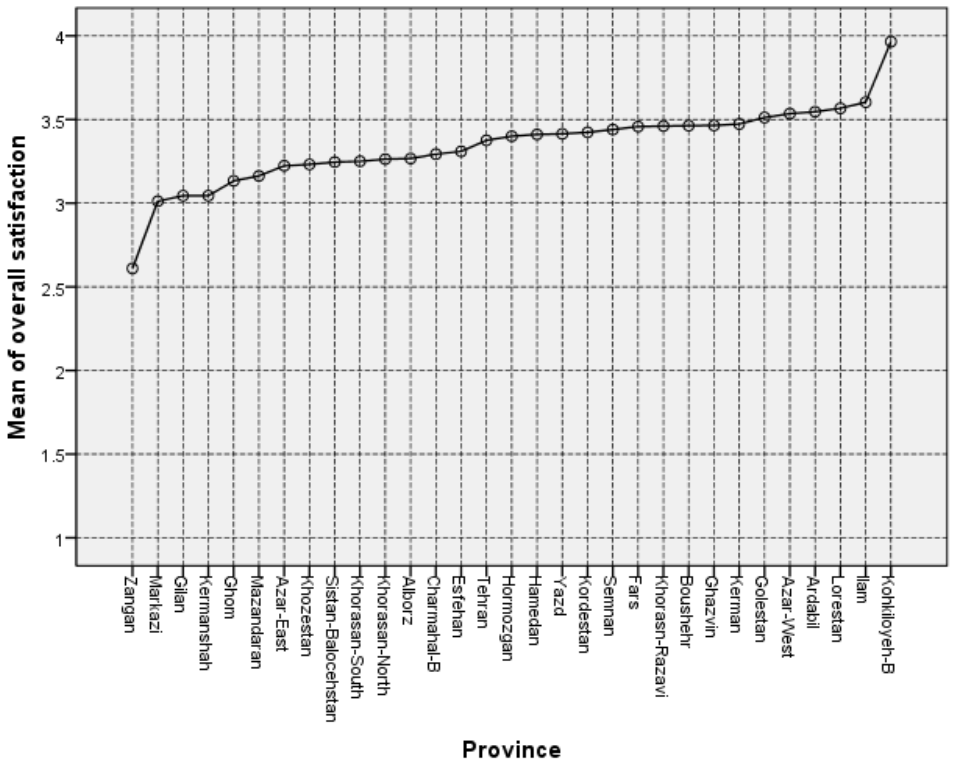

نمودار ۱: امتیاز آگاهی شرکت کنندگان در مطالعه به تفکیک استان (قبل و بعد از آموزش هنگام ازدواج زوجین)

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]
[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

نمودار ۲: میانگین امتیاز «رضایت زوجین از تاریخ برگزاری برنامه آموزش هنگام ازدواج» به تفکیک استان

نمودار ۳ : میانگین امتیاز «رضایت کلی زوجین از برنامه آموزش هنگام ازدواج» به تفکیک استان

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]

[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

بحث و نتیجه گیری

مطالعه حاضر تحت عنوان «ارزشیابی برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین در کشور جمهوری اسلامی ایران» همزمان با پاندمی بیماری کرونا ویروس-۱۹ و برگزاری کلاس های غیرحضوری آغاز شد، لذا یکی از دلایل تاخیر در جمع آوری داده ها، انتظار برای آغاز برگزاری کلاس های حضوری بود تا بتوان ارزشیابی دقیق تری از این برنامه را انجام داد. یکی از اهداف اصلی ارزشیابی برنامه عبارت از سنجش آگاهی و رضایت زوجین واجد شرایط آموزش های هنگام ازدواج بود که نتایج آن در این مقاله ارائه شده است.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که مداخله «برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین» از نظر آماری منجر به افزایش معنی دار آگاهی زوجین (زنان و مردان شرکت کننده در مطالعه) شده است، به طوریکه میانگین امتیاز آگاهی از ۸/۷۸ (انحراف معیار = ۱/۶۹۳) به ۹/۳۴ (انحراف معیار = ۱/۶۳۹) تغییر کرده بود. شایان ذکر است طیف امتیاز «آگاهی» از صفر تا ۱۲ بوده است و نشان دهنده این است که آگاهی قبل از مداخله آموزشی نیز بالاتر از حد میانه بوده است. البته آموزش منجر به افزایش آگاهی در افرادی شده است که در کلاس های «حضوری» و «آنلاین» شرکت کرده بودند و کلاس های «آفلاین» تاثیری در افزایش آگاهی نداشته است. عدم تاثیر کلاس های آفلاین بر اگاهی افراد در هر چهار نوع کلاس «سلامت باروری و جنسی»، «اخلاق و احکام»، «حقوق» و «روانشناسی» مشاهده شد. آموزش منجر به افزایش آگاهی در گروه های شاغلان و غیرشاغلان و در تمامی گروه های تحصیلی شده است. نتایج مطالعه همچنین نشان داد که آموزش منجر به افزایش آگاهی در عمده گروه های سنی شده اما تاثیری در گروه سنی۴۶ تا ۵۵ سال نداشته است. مطالعاتی نیز درخصوص بررسی تاثیر مشاوره و آموزش های قبل از ازدواج بر آگاهی زوجین انجام شده است که عمدتا نشان‌دهنده تاثیر برنامه بر افزایش آگاهی بوده است [۸-۳]. اما با وجود تاثیر گذاری برنامه آموزش هنگام ازدواج بر آگاهی زوجین در مطالعه حاضر و نتایج مشابه در مطالعات فوق الذکر، توصیه شده است که برای دستیابی به تغییر رفتار نسبتاً پایدار در افراد و ارتقای سطح سلامت زوجین، به کیفیت کلاس‌های آموزشی توجه بیشتری گردد [۴]. به طوریکه نتایج یک مطالعه فراتحلیل نشان داد با وجودیکه آموزش ها عمدتا منجر به افزایش آگاهی شده اند اما زوجین به دانش و مهارت‌های بیشتری نیاز دارند که در آموزش‌های پیش از ازدواج کنونی ارائه نشده است [۹]. به طور کلی، شناسایی نیازهای آموزشی می تواند به ارتقای محتوای آموزشی کمک کند. مطالعات متعددی درخصوص شناسایی نیازهای آموزشی قبل از ازدواج زوجین در دسترس است. به عنوان مثال، آموزش درباره روابط جنسی، بیماری های مقاربتی و رفتارهای پرخطر، روش های تنظیم خانواده، مهارت های زندگی و روانشناسی تفاوت های زن و مرد، به عنوان نیازهای آموزشی زوجین گزارش شده بود [۱۸-۱۰].

در مطالعه حاضر، اهداف کوتاه مدت برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین، مانند آگاهی و رضایت زوجین، بررسی شده است. نتایج یک مطالعه متاآنالیز نشان داده است که برنامه‌های پیشگیری قبل از ازدواج عمدتا در ایجاد دستاوردهای کوتاه‌مدت در ارتقای مهارت‌های بین فردی و کیفیت کلی روابط، مؤثر هستند. با این حال، به دلیل فقدان پژوهش های پیگیری گسترده، نتایج اثربخشی درازمدت برنامه های قبل از ازدواج، چندان مشخص نیست [۱۹]. البته در این میان مطالعاتی هستند که تاثیر بلندمدت آموزش های قبل از ازدواج را بررسی کرده اند. به عنوان مثال، مطالعه ای با هدف بررسی تاثیر آموزش پیش از ازدواج بر کیفیت زندگی زنان عربستان سعودی انجام شده است که در آن زنانی که بیش از ۱۵ سال از ازدواج آن ها گذشته بود، وارد مطالعه شده بودند. حدود ۳۷ درصد از شرکت کنندگان، مشاوره و آموزش قبل از ازدواج را دریافت کرده بودند. نتایج مطالعه مذکور نشان داد که کیفیت زندگی افرادی که آموزش قبل از ازدواج را دریافت کرده بودند، به طور قابل‌توجهی بالاتر است [۲۰]. مطالعه دیگری نیز با هدف مقایسه دو روش آموزشی (مقایسه آموزش نظری با آموزش نظری با استفاده از وسایل کمک آموزشی) در کرمان و در گروه زنان انجام شده بود. نتایج پس از پیگیری یک ساله نشان داد که اثر دو روش آموزشی یکسان بوده است، به طوریکه سلامت روان در هر دو گروه زنان بهبودی داشته ولی کیفیت زندگی مرتبط با سلامت جسمانی در هر دو گروه کاهش یافته است. همچنین دو گروه زنان دارای اختلاف آماری معنی دار از نظر رضایت زناشویی و جنسی نبودند [۵].

در مطالعه حاضر، ۸۷/۱ درصد افراد دارای «رضایت زیاد یا خیلی زیاد» از «تاریخ برگزاری برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین» بودند و ۹۰/۳ درصد افراد نیز «رضایت کلی از برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین» را به میزان «زیاد و خیلی زیاد» گزارش کرده اند. شایان ذکر است توجه به دلایل عدم رضایت زوجین جهت ارتقای برنامه نیز مهم است. در مطالعه حاضر، اغلب زوجین (حدود ۶۰ درصد)

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]
[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

معتقد بودند که مدت زمان هر ۴ نوع کلاس «سلامت باروری و جنسی»، «اخلاق و احکام»، «حقوق» و «روانشناسی»، مناسب است و نیازی به تغییر ندارد. کمترین درصد متعلق به زوجینی بود که اعلام کرده بودند که نیاز به افزایش مدت زمان کلاس ها است. درخواست زوجین برای افزایش مدت کلاس ها شامل ۱۳/۷ درصد برای کلاس سلامت باروری و جنسی، ۹/۶ درصد برای کلاس اخلاق و احکام، ۱۰/۸ درصد برای کلاس حقوق و ۱۴/۴ درصد برای کلاس روانشناسی بود. این یافته مغایر یافته مطالعه ملی است که قبلا در سال ۲۰۱۷ برای ارزیابی برنامه آموزش هنگام ازدواج در کشور انجام شده و گزارش کرده بود که مدت زمان آموزش کم است. بر اساس نتایج مطالعه مذکور، درخواست زوجین برای افزایش مدت زمان کلاس ها شامل ۴۴/۷ درصد برای کلاس روانشناسی، ۲۳ درصد برای کلاس سلامت جنسی و ۲۴/۷ درصد برای کلاس مهارت های زندگی بود [۱۲].

در مطالعه حاضر، رضایت زنان از تاریخ برگزاری برنامه و رضایت کلی زنان از برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین بیش از مردان بود. گروه های سنی کمتر دارای رضایت کلی بیشتر و رضایت بیشتر از تاریخ برگزاری برنامه بودند. کمترین رضایت نیز در گروه سنی ۴۶ تا ۵۵ سال مشاهده شد. رضایت غیرشاغلان از تاریخ برگزاری برنامه و رضایت کلی غیرشاغلان از برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین بیش از شاغلان است. افرادیکه تحصیلات حوزوی داشتند، کمترین رضایت و افراد بیسواد بیشترین رضایت را از تاریخ برگزاری برنامه داشتند. همچنین افرادیکه تحصیلات حوزوی داشتند، کمترین رضایت کلی و افرادیکه دارای تحصیلات دکتری بودند، بیشترین رضایت کلی از برنامه را داشتند. البته یافته مغایری نیز در یکی دیگر از مطالعات ارائه شده است، به طوریکه متغیر سن تاثیری بر روی رضایتمندی زوجین از کلاس های آموزشی قبل از ازدواج نداشته و هر چه سطح تحصیلات افزایش یافته، میزان رضایتمندی از برنامه کاهش یافته است [۲۱].

به طور کلی نتایج مطالعه حاضر، نشان دهنده موفقیت کلی «برنامه آموزش هنگام ازدواج زوجین» در دستیابی به اهداف کوتاه مدت خود بوده است. بررسی تاثیر این برنامه بر اهداف بلند مدت (مانند تاثیر بر پیامدهای ازدواج)، نیاز به طراحی انواع دیگری از مطالعات را دارد. امید است که نتایج این مقاله بتواند تکمیل کننده اطلاعات سیاستگذاران نظام سلامت بوده و ایشان را در رصد و ارتقای «برنامه آموزش هنگام ازدواج» یاری نماید.

سهم نویسندگان

ژیلا صدیقی: طراحی مطالعه، نظارت بر اجرای مطالعه، تحلیل داده ها، تدوین مقاله
راحله رستمی: مدیریت اجرای مطالعه، تدوین مقاله
محمود طاووسی، رامین مظفری کرمانی: همکاری در اجرای مطالعه، تدوین مقاله
صابر جباری فاروجی: همکاری در اجرای مطالعه
سبحان ابراهیم‌پور: همکاری در اجرای مطالعه
اقدس آقابابائیان: همکاری در اجرای مطالعه
فرزانه سلطانی پور: همکاری در اجرای مطالعه

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل نتایج یک طرح پژوهشی بوده که با حمایت «اداره جوانی جمعیت، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی» در پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی (مرکز تحقیقات سنجش سلامت) انجام شده است. نویسندگان بر خود لازم می دانند از همه بزرگوارانی که در دانشگاه های علوم پزشکی کشور، در جمع آوری داده های این مطالعه همکاری کرده‌اند، تقدیر و تشکر به عمل آورند. اسامی این همکاران (به ترتیب حروف الفبای اسامی دانشگاه ها) به شرح ذیل است:

فرحناز باباپور (دانشگاه علوم پزشکی اردبیل)، امین اسماعیلی (دانشگاه علوم پزشکی اصفهان)، زیبا ردایی (دانشگاه علوم پزشکی البرز)، هنگامه آریانژاد (دانشگاه علوم پزشکی اهواز)، فاطمه خشامن (دانشگاه علوم پزشکی ایرانشهر)، سارا روستاپیشه (دانشگاه علوم پزشکی ایران)، راضیه زرگوشی (دانشگاه علوم پزشکی ایلام)، ماندانا رضاپناه (دانشگاه علوم پزشکی آبادان)، مینا موسوی (دانشگاه علوم پزشکی آذربایجان غربی)، مهدیه افراشته (دانشگاه علوم پزشکی بم)، بنفشه مشتونی (دانشگاه علوم پزشکی بوشهر)، محبوبه داوری (دانشگاه علوم پزشکی بیرجند)، نازیلا قیطرانی (دانشگاه علوم پزشکی تبریز)، تکتم شمسی‌زاده (دانشگاه علوم پزشکی تربت جام)، فاطمه گلریزی (دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه)، لیلی سیدمرادی (دانشگاه علوم پزشکی تهران)، ملیحه سقازاده (دانشگاه علوم پزشکی جیرفت)، صدیقه حیدری (دانشگاه علوم پزشکی چهارمحال و بختیاری)، فرزانه سرائی (دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی)، مرجان کریمی (دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان)، مریم شجاعی (دانشگاه علوم پزشکی زاهدان)، زهرا اسلامی (دانشگاه

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]
[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

علوم پزشکی زنجان)، رقیه خرم (دانشگاه علوم پزشکی ساوه)، آذر نظامی (دانشگاه علوم پزشکی سمنان)، سیده زهره بلاغی (دانشگاه علوم پزشکی شیراز)، معصومه علمشاهی (دانشگاه علوم پزشکی قزوین)، زهرا فولادی (دانشگاه علوم پزشکی قم)، نسرین استادنوروزی (دانشگاه علوم پزشکی کردستان)، فهمیه امیری (دانشگاه علوم پزشکی کرمان)، سهیلا خزائی (دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه)، زهرا رادمنش (دانشگاه علوم پزشکی کهگیلویه و بویراحمد)، زهرا وفایی (دانشگاه علوم پزشکی گلستان)، فاطمه خبازکار (دانشگاه علوم پزشکی گیلان)، لیلا شریعتی (دانشگاه علوم پزشکی لرستان)، تینا جواهری زاده (دانشگاه علوم پزشکی مازندران)، شهلا نظری (دانشگاه علوم پزشکی مرکزی)، زهرا موسی آبادی (دانشگاه علوم پزشکی مشهد)، زلیخا صادقی (دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان)، مریم بیگلری (دانشگاه علوم پزشکی همدان)، فروزنده کلانتری (دانشگاه علوم پزشکی یزد).

منابع

1. Stanley SM, Amato PR, Johnson CA, Markman HJ. Premarital education, marital quality, and marital stability: Findings from a large, random household survey. Journal of Family Psychology 2006; 20: 117-126
2. Stahmann RF. Premarital counselling: a focus for family therapy. Journal of Family Therapy 2000; 22: 104-116
3. Rezaeyan M, Morteza H. Changes in the girls' awareness about reproductive health after premarital education by the premarital counseling center in Garmsar city, Iran. International Journal of Pharmaceutical Sciences and Research 2017; 8: 277
4. Moodi M, Miri MR, Reza Sharifirad G. The effect of instruction on knowledge and attitude of couples attending pre-marriage counseling classes. Journal of Education and Health Promotion 2013; 2: 52
5. Yazdanpanah M, Eslami M, Nakhaee N. Effectiveness of the premarital education programme in Iran. ISRN Public Health 2014; 2014: 1-6
6. Ramazani O, Faraji A, Fatemi M, Solooki M. The effects of pre-marriage education and consultation on knowledge and attitude of couples regarding to reproductive health. Tolooe Behdasht 2013; 11: 56- 65 [Persian]
7. Pakgohar M, Mirmohammadali M, Mahmoudi M, Farnam F. Effect of pre-marriage counseling on the sexual health. Hayat 2006; 11: 39-45 [Persian]
8. Haji Kazemi E, Mohammadi R, Hosseini F. Study on the effect of premarital health counseling on girls' awareness. Razi Journal of Medical Sciences 2006; 13: 93-100 [Persian]
9. Bostani Khalesi Z, Simbar M. Challenges of premarital education program in Iran. Journal of Holistic Nursing and Midwifery 2017; 27:9-18
10. Rezabeigi davarani E, Khanjani N, Iranpour A, Mohseni M, NajarMansoori S. Educational needs of couples attending in pre-marriage counseling classes in Health Center of Kerman. Health-Based Research 2016; 2: 69-80 [Persian]
11. Pourmarzi D, Rimaz S. Sexual and reproductive health educational needs in engaged couples in Tehran in 2010. Sexuality Research and Social Policy 2014; 11: 225-32
12. Mohammadbeigi A, Eshrati B, Taghizadeh, Eslami M, Mohammadsalehi N. National report: Evaluation report on pre-marriage educational program in Iran. Iran Ministry of Health and Medical Education: Tehran, 2017
13. Bostani-khalesi Z, Simbar M, Azin SA. Explaining sexual health education needs of pre-marriage couples: A qualitative study. Journal of Qualitative Research in Health Sciences 2015; 4:290-303 [Persian]
14. Mohamadi F, Pakdaman N, Kolahi A. Couples' educational needs referred to Ershad and Fazel health centers of Tehran for pre-marriage tests in 2014. Community Health 2016; 3: 270-77 [Persian]
15. Mokhtari-zanjani P, Shiri-gheidari P, Mazloomzadeh S, Zaheri F, Roohani M. Educational needs in premarital counseling: viewpoints of couples referring to health care centers in Zanjan. Preventive Care in Nursing and Midwifery Journal 2013; 2: 57-64 [Persian]
16. Pourmarzi D, Rimaz S, Solaymani-Dodaran M, Safari S. Pre-marital reproductive health educational needs of the youth. Journal of School of Public Health and Institute of Public Health Research 2012; 10: 11-23 [Persian]
17. Mohebbi P, Malekpour P, Kamalifard M, Atri SB, Safaeiyan A, Alizadeh K. Clients' viewpoints about the quality of services in the premarital counseling classes in Tabriz health centers. International Journal of Preventive Medicine 2014; 5:365-9
18. Khaleghinejad K, Abbaspour Z, Afshari P, Attari Y, Rasekh A. Educational needs in premarital counseling: viewpoints of couples referring to health care centers in

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]
[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]

Mashhad. Iranian Journal of Medical Education 2009; 8: 247-53 [Persian]
19. Carroll JS, Doherty WJ. Evaluating the effectiveness of premarital prevention programs: A meta-analytic review of outcome research. Family Relations 2003; 52: 105-118
20. Bahkali NM, Eissa GA, Alharbi FM, Alzahrani FA, Edris FE, Ibrahim NK. Effect of premarital education on the quality of life of female partners: a cross-sectional study. Cureus 2022; 14:e32186
21. Farnam F, Pakgohar M, Mir-mohammadali M. Effect of pre-marriage counseling on marital satisfaction of Iranian newlywed couples: a randomized controlled trial. Sexuality and Culture 2011; 15: 141-52

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1402.22.6.1.0]
[DOI: 10.61186/payesh.22.6.675]